

technologies of training require the consideration of mental characteristics that affect the success of future professional activity of a specialist.

Key words: new information technologies, professional training, professionally important qualities of specialist. the media and the social network communication are discovered. The main influential risks of the Internet space on students education are shown.

Стаття надійшла до редакції 22.02.2016 р.

Прийнято до друку 25.03.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф.

УДК 378.147

В. І. Степаненко

РОЗВИТОК НАУКОВОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Зміни у національній системі вищої освіти, необхідність її інтеграції у європейський освітній простір, розвиток єдиних критеріїв та стандартів у галузі освіти і науки вимагають підготовки фахівця нової генерації, де якість вищої освіти є основою для формування даної сфери. Сучасна вища освіта є атрибутом інтелектуальних сил, розвитку наукового мислення молодого покоління, який забезпечує успіхи і конкурентоспроможність майбутніх фахівців, викладачів, науковців, України у відповідності до вимог європейської освітньо-наукової системи, що зумовлює актуальність проблеми.

Науково-дослідна робота розвиває творче мислення, індивідуальні здібності, дослідницькі навички студентів, дозволяє здійснювати підготовку ініціативних фахівців, розвиває наукову інтуїцію, глибину мислення, творчий підхід до сприйняття знань і практичне застосування їх для вирішення завдань і наукових проблем, а також виховує у студентів уміння працювати у колективі [3, с. 5].

Метою статті є розкриття особливостей розвитку наукового мислення у студентів вищого навчального закладу на прикладі спеціальності «Соціальна робота».

Проблема формування наукового світогляду у студентів вищих навчальних закладів розкривалася у працях П. Алексеева, Т. Кузьоми, В. Лук'янченкової, І. Михайленко, В. Платонова, Т. Турчини, М. Фіцули та ін. Певні інструменти активації наукового мислення у майбутніх соціальних працівників розкрито М. Букач, О. Корабльова, Т. Децюк тощо. Однак формування наукового мислення як елементу наукового світогляду студентів спеціальності «Соціальна робота» на сьогодні є вельми актуальною та недостатньо вивченою проблемою, що пов'язано з

науково-технічним розвитком, постійними змінами у суспільстві, оновленням сучасних світоглядних уявлень, які впливають на механізми адаптації особистості до цих змін.

Законодавством України про вищу освіту наголошується потреба інтеграції освіти та науки, пріоритетності наукової складової у вирішенні комплексу навчально-організаційних завдань вищої школи. Отже, вимоги принципу науковості в освітніх процесах вищої школи набувають на сьогодні особливого значення, оскільки передбачають формування у молоді об'єктивної картини світу, знайомство з теоретичними та практичними здобутками науки, передових технологій, розкриття її ролі у підвищенні продуктивності праці, в удосконаленні суспільного життя [4, с. 90].

Теоретичне мислення як елемент світогляду являє собою здатність аналізувати, синтезувати, порівнювати, робити висновки. Воно дає змогу творчо осмислювати знання, розширювати світогляд [6]. Мислення – це один з пізнавальних процесів особистості (поряд з відчуттям, сприйняттям, пам'яттю й уявою), що представляє собою відбиття у свідомості людини сутності предметів і процесів об'єктивного світу, їхніх істотних властивостей і відносин між ними. Мислення дозволяє одержувати знання про такі об'єкти, властивості й відносини, які не можуть бути безпосередньо сприйняті на чутливому щаблі пізнання [3, с. 8].

Наукові знання перетворюються у складову частину світогляду лише тоді, коли підлягають філософському осмисленню; відповідають інтересам особистості, оцінюються нею з точки зору реалізації її інтересів; підтверджуються життєвим досвідом; перетворюються у систему внутрішніх переконань і принципів особистого життя і діяльності.

На сьогодні і теорія, і практика соціальної роботи в Україні не є довершеним і закінченим процесом. Тому на всіх рівнях освіти повинні створюватись умови для розвитку інтелекту і творчих якостей особистості, застосування інтегративного підходу до навчання майбутнього соціального працівника. Згідно з чим передбачено поглиблення фундаментальних знань, диференціація навчання, встановлення раціонального співвідношення теоретичного та практичного навчання, формування професійного мислення студентів [1, с. 156].

Активний пошук нових теоретичних засад організації процесу навчання у вищих навчальних закладах України, визнання високого статусу науки призвели до актуалізації вимог принципу науковості, які стосувалися:

- Змісту освіти – основним завданням вищої школи проголошується знайомство студентів з основами наукових знань, «надання молодому поколінню найважливіших знань, досвіду».
- Сутності знань. Знання розглядаються як засіб для розвитку людини, «система, заснована на глибоких наукових істинах». Наприклад,

цикл психолого-педагогічних наук знайомить з природою освітнього процесу, загальними закономірностями виховання, специфікою пізнавальних процесів у різних вікових групах, допомагає виробити вміння та навички, необхідні у професійній діяльності.

- Значущості наукового світогляду. Розвиваються ідеї щодо формування у студентів логічної, злагодженої системи наукових знань, яка повинна стати базою для нового наукового світогляду.

- Розвитку наукового пізнання. Розкрита сутність процесу пізнання, спільні й відмінні риси наукового пізнання й навчання, глибоко розглянуто питання розвитку наукового пізнання студентської молоді [4, с. 91].

Вища освіта має величезний вплив на психіку людини, розвиток особистості професіонала. За час навчання у вузі, при наявності сприятливих умов, у студентів відбувається розвиток всіх рівнів психіки, які визначають спрямованість розуму, тобто формують склад мислення, що характеризує професійну спрямованість особистості [1, с. 98].

Організація навчального процесу у сучасному університеті базується на принципах достатності наукового, пізнавального, інформаційного і методичного забезпечення, що здатне закласти основу для самостійного творчого опанування й осмислення знань та прояву творчості і дослідницької ініціативи.

Основні цілі науково-дослідної роботи:

- 1) прищеплювання студентам навичок проведення і постановки самостійних наукових досліджень, вироблення творчого підходу до вирішення наукових проблем, що постають перед ними, освоєння методів самостійної роботи з науковою літературою, поглиблення й розвитку знань, їх практичне застосування;

- 2) залучення найбільш здібних студентів до вирішення наукових проблем;

- 3) можливість обґрунтованого вибору студентами наукового напрямку, де б найбільш яскраво могли виявлятися їхні творчі здібності;

- 4) виховання вже у стінах вузу резерву вчених, дослідників, викладачів, формування потенціалу майбутньої науки;

- 5) прискорення професійного становлення майбутніх фахівців;

- 6) придбання студентами вмінь та навичок роботи у колективі, виховання почуття колективізму й відповідальності;

- 7) сприяння науково-технічному прогресу шляхом участі у розробці актуальних проблем науки, техніки, культури.

При аналізі науково-дослідної роботи студентів виявляють наступні фактори, що впливають на розвиток студентської науки безпосередньо у кожному вузі:

- 1) наявність висококваліфікованих професорсько-викладацьких і наукових кадрів, зайнятих науковими дослідженнями і здійснюючих керівництво студентською науковою працею;

- 2) рівень і обсяг проведених наукових досліджень;

3) ступінь придатності студентів до наукових досліджень, проведених у вузі;

4) прямий науковий зв'язок вузу з науково-дослідницькими закладами, установами й організаціями;

5) безупинне вдосконалення навчального процесу з урахуванням новітніх досягнень сучасної науки і техніки, нових методів і технічних засобів навчання;

6) пропаганда студентської науки, що сприяє залученню до науково-дослідницької роботи кожного студента [3, с. 5 – 6].

Однак, на практиці існують також й істотні проблеми, які затримують розвиток студентської науки. У першу чергу, це фінансування наукових заходів. Нерідко студенти тільки за власний кошт мають можливість прийняти участь у всеукраїнських і міжнародних конкурсах, олімпіадах, студентських конференціях тощо. Як результат – відмова незаможних перспективних з наукової точки зору студентів від участі не лише у вищевказаних заходах, але й взагалі від участі у наукових дослідженнях.

Викладачів, які плідно займаються зі студентами науковою роботою – не стимулюють і не заохочують до наукової роботи. На наукову роботу студентів у вітчизняних університетах відводиться мінімальна кількість годин, яка не дозволяє активно розвивати наукові здібності. Так, як приклад, на написання курсової роботи викладачеві на консультацію відводиться три години, тоді як «у французьких університетах на виконання курсової роботи відводиться сімдесят годин самостійної роботи і двадцять-тридцять годин консультацій з науковим керівником». Вже сама кількість годин вказує на ставлення університетської вітчизняної освіти до пошуку і розвитку молодих наукових талантів. Це у свою чергу веде до недостатньої уваги з боку кафедр до розгляду і затвердженню тематики курсових робіт, до зв'язку тематики з практикою студентів, до створення спеціалізованих лабораторій, де студенти мали б можливість проводити експериментальну роботу, до контролю за написанням та оцінюванням цих робіт та ін. [2, с. 43].

У процесі науково-дослідної роботи студенти засвоюють методику і методи проведення наукових досліджень у соціальній роботі; здобувають навички самостійної наукової діяльності; оволодівають уміннями грамотно, чітко й лаконічно викладати в усній і письмовій формах результати науково-дослідної роботи, відстоювати власну точку зору, використовувати аналітичні методи, експертну оцінку; вчать умінню текстового, графічного і табличного оформлення роботи у вигляді звітів, виступів, доповідей на семінарах, форумах, студентських наукових конференціях і олімпіадах тощо.

Студент повинен вміти самостійно знаходити інформацію, накопичувати, обробляти, використовувати. З цією метою створюються студентські наукові товариства, проводяться наукові конференції за

участю студентів, випускаються збірники студентських наукових робіт. Вимоги принципу науковості найбільш яскраво відображаються у науково-дослідній діяльності студентів вищих навчальних закладів України: участь у роботі наукових товариств, гуртків, наукових кабінетів, лабораторій, з'їздів, конгресів, виставок, музеїв, архівів, підготовка наукових праць.

Наукові читання, дискусії, обговорення доповідей сприяють реалізації творчого й наукового потенціалу, підтримують інтелектуальну діяльність студентів, дозволяють ознайомитися з новою науковою літературою, розвивати наукове й творче мислення, сформувані свою наукову позицію та визначити коло власних наукових інтересів [5, с. 6].

У вузах України існують два напрями науково-дослідної роботи студентів: науково-дослідна й навчально-дослідна робота студентів, що здійснюється у процесі навчання, та науково дослідна робота студентів у позанавчальний час [2, с. 43]

Початковим етапом у формуванні наукового мислення студентів вищих навчальних закладів можна вважати науково-дослідну роботу, яка передбачена навчальними планами і є обов'язковим видом знань. Починаючи з першого року і протягом усього періоду навчання за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра студенти ЛНУ імені Тараса Шевченка спеціальності «Соціальна робота» залучаються до науково-дослідної роботи. У межах навчальних програм курсів вони готують доповіді, творчі звіти, твори, реферати, проекти, виконують курсові роботи і магістерські дослідження. Студенти приймають участь у педагогічних читаннях, конференціях, олімпіадах, соціальних програмах і проектах, конкурсах наукових робіт університетського, регіонального, всеукраїнського і міжнародного рівнів.

Щороку на Днях науки університету кафедра соціальної роботи здійснює управління секціями «Теорія соціальної роботи» і «Технології соціальної роботи», заохочуючи студентів до наукової діяльності. Студенти мають можливість опублікувати свої наукові розробки у збірнику «Науковий пошук молодих дослідників», університетських збірниках матеріалів всеукраїнських і міжнародних конференцій та виданнях інших вищих навчальних закладів.

У системі підготовки творчих, висококваліфікованих фахівців важливу роль відіграє оптимальне сполучення творчої, наукової і практичної підготовки студентів, основною метою якого є практичне закріплення теоретичних знань студентів, формування їхнього творчого мислення, придбання навичок самостійного проведення наукових досліджень тощо. Провідною формою науково-дослідної роботи студентів за цим напрямом є виконання практичних завдань під час проходження практики, яка дозволяє перенести акцент навчання як процесу пасивного, репродуктивного засвоєння знань на навчання як активне, продуктивне пізнання, розвиток пізнавальної активності,

творчого мислення, наукової ерудиції, придбання студентами навичок і методів ведення наукової праці й експериментальних досліджень [3, с. 6].

Вищою ланкою наукового мислення професіонала соціальної сфери є проведення й оформлення результатів фундаментальних і прикладних досліджень з соціальної роботи у вигляді кандидатських і докторських дисертацій, які характеризуються самостійністю, новизною, практичною значущістю отриманих результатів, сприяють розвитку наукового мислення суспільства в цілому, відображають динаміку соціальних проблем і соціально-економічних процесів суспільства, що відбуваються в Україні і світі.

Отже, важливу роль у розвитку наукового мислення студентів має науково-дослідна робота, яку доцільно розпочинати, починаючи з першого року навчання у вищому навчальному закладі. Перспективу подальших розвідок з проблеми розвитку наукового мислення студентів вищих навчальних закладів вбачаємо у розкритті специфіки наукового мислення студентів спеціальності «Соціальна робота», спираючись на структурні компоненти загального наукового мислення.

Список використаної літератури

- 1. Актуальні** проблеми підготовки фахівців соціальної сфери : тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. – Хмельницький : ХІСТ Університету «Україна», 2012. – 300 с.
- 2. Букач М. М.** Курсова робота як інструмент активізації пізнавальної діяльності майбутніх соціальних працівників / М. М. Букач // Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія. – №2 (6). – 2015. – С. 42–52.
- 3. Конспект** лекцій з курсу «Технологія науково-дослідної діяльності» (для студентів 4 курсу денної форми навчання спеціальності 8.050201 – «Менеджмент організацій») / Авт. В. Є. Лук'янченкова – Харків: ХНАМГ, 2007. – 50 с.
- 4. Кузьма Т. Б.** Проблема формування наукового мислення майбутніх перекладачів та викладачів іноземних мов / Т. Б. Кузьма // Наука і освіта. – №3. – 2013. – С. 90–92.
- 5. Технології** формування професійної компетентності у майбутніх соціальних працівників у позааудиторній роботі. Методичні рекомендації для позааудиторної роботи зі студентами спеціальності «Соціальна робота» / [Укл.: Децюк Т. М.] – Чернігів: ЧНТУ, 2015. – 88 с.
- 6. Фіцула М. М.** Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – К. : Акдемвидав, 2006. – 352 с.

Степаненко В. І. Розвиток наукового мислення у студентів вищого навчального закладу

У статті представлено опис особливостей розвитку наукового мислення у студентів вищого навчального закладу на прикладі спеціальності «Соціальна робота». Наголошено увагу на важливій ролі у розвитку наукового мислення студентів науково-дослідної роботи, яку

доцільно розпочинати, починаючи з першого року навчання у вищому навчальному закладі.

Розкрито форми організації науково-дослідної роботи з майбутніми соціальними працівниками, які сприяють розвитку наукового мислення як елементу формування наукового світогляду студентів. Розглянуто основні цілі та фактори науково-дослідної роботи студентів, виявлено проблеми, які стримують її розвиток.

Визначено значимість виконання практичних завдань під час проходження практики у процесі науково-дослідної діяльності студентів.

Ключові слова: наукове мислення, науковий світогляд, студент, вищий навчальний заклад, соціальна робота.

Степаненко В. И. Развитие научного мышления у студентов высшего учебного заведения

В статье представлено описание особенностей развития научного мышления у студентов высшего учебного заведения на примере специальности «Социальная работа». Акцентируется внимание на важной роли в развитии научного мышления студентов научно-исследовательской работы, которую целесообразно проводить, начиная с первого года обучения в высшем учебном заведении.

Раскрыты формы организации научно-исследовательской работы с будущими социальными работниками, которые способствуют развитию научного мышления как элемента формирования научного мировоззрения студентов. Рассмотрены основные цели и факторы научно-исследовательской работы студентов, выявлены проблемы, которые сдерживают ее развитие.

Определена значимость выполнения практических заданий во время прохождения практики в процессе научно-исследовательской деятельности студентов.

Ключевые слова: научное мышление, научное мировоззрение, студент, высшее учебное заведение, социальная работа.

Stepanenko V. The Development of Scientific Thinking in Students of Higher Educational Institutions

The article describes the features of the development of students' scientific thinking at a higher educational institution on a specialty example «Social Work».

The important role in the development of scientific thinking of students has the research work, which should be implemented, starting with the first year of study at a higher education institution.

The forms of organization of scientific and research work with future social workers who contribute to the development of scientific thinking as an element of the formation of a scientific world view of students describes.

The main purpose and the factors of scientific and research work of students, problems that hinder its development identified.

The significance of the implementation of practical tasks during the internship in the research activities of the students determined.

Key words: scientific thinking, scientific outlook, student, university, social work.

Стаття надійшла до редакції 08.02.2016 р.

Прийнято до друку 25.03.2016 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Харченко С. Я.

УДК 323(510)

І. М. Чепурна

РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ КИТАЮ У РЕСПУБЛІКАНСЬКІ ЧАСИ

Громадянська соціалізація має особливе значення і статус у процесі модернізації Китаю, але відродження громадянської освіти в Китаї та розвиток громадянської соціалізації зіткнулися з сильним гальмуванням культури. З точки зору філософії та соціології, це загальмування походить з глибини будови повсякденних життєвих традицій та із середини моделі культури. Відродження громадянського виховання, подолання призупинення розвитку культури, повинно реалізовуватися від перетворення свідомості підлеглого до перетворення свідомості громадянина, від перетворення індивідуальності підлеглого до перетворення індивідуальності громадянина, від соціального положення підлеглого до соціального положення громадянина, від перетворення буття підлеглого до перетворення буття громадянина. Ми вважаємо, що саме такі перетворення відбувалися із громадянами Китаю у республіканські часи.

Метою статті є аналіз розвитку громадянської соціалізації в Китаї у республіканські часи, та доказ того, що саме у ці роки відбулося відродження громадянської освіти китайського суспільства.

Вивчення історії розвитку громадянської соціалізації, так само як відповідних стандартів населення через просування вперед потреби національного та соціального розвитку завжди є предметом занепокоєння в кожній країні. Нехай навіть різні культурні традиції, неоднаковість мислення та певне соціальне середовище, у західних країнах практика громадянського виховання має безліч відмінностей. Але, в цілому, громадянська соціалізація в кожній країні виникає як ефективна корисність в політичних аспектах, правовому, моральному розвитку людини, громадянське виховання відіграє важливу роль у розвитку суспільства та соціальних функцій, і в той же час, зосереджується увага на розвитку індивіда, на цивільних правах, громадських та інших